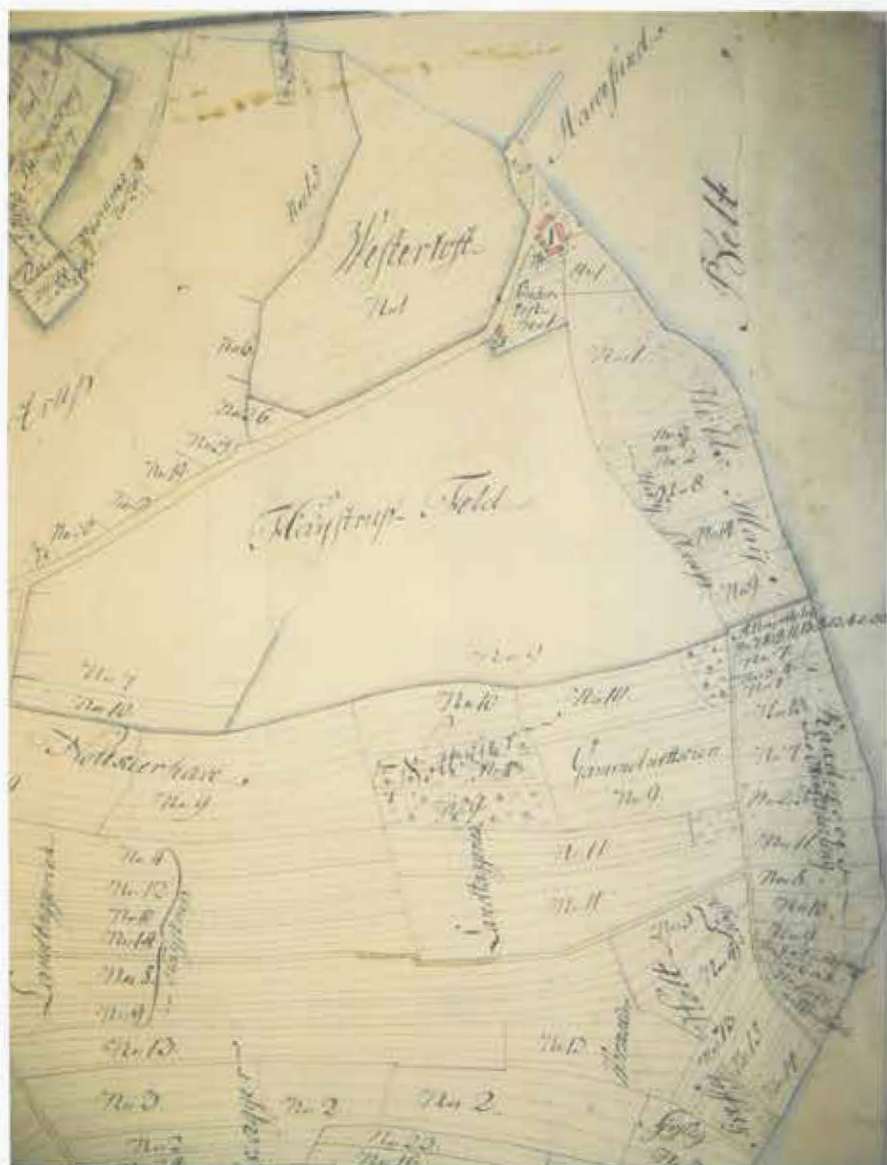

Aarøsund Lokalhistoriske Arkivforening

2005 - 2006

Udsnit af udstyknings-/opmålingskort for Raade 1789. Landsarkivet i Aabenraa.

Et større udsnit af forsidens kort. Numrene angiver Raadebøndernes jorder, og kun 3 ejendomme ved havnen er indtegnet.

Aarøsund Lokalhistoriske Arkivforening er blevet 4 år, og medlemstallet er kommet op på 63. Traditionen tro takker vi vore medlemmer for støtte og opbakning med et årsskrift.

En særlig tak til følgende, som i det forløbne år har skænket eller udlånt fotografier, postkort, dokumenter, kort, breve, bøger, udklip eller genstande, eller på anden vis bidraget med oplysninger om Aarøsund:

Jørgen Nielsen Bork, Aarøsund
Gerda Burmeister, Øsby
Ragnhild Christensen, Haderslev
Johannes Damkjær, Haderslev
Fru Hadberg, Vilstrup
Mette Heebøll, Raade
Egbert Koch, Hamborg
Albert Lund, Aarøsund
Lilian & Kaj Martinusen, Aarøsund
Birgit Nielsen, Aarøsund
Anna Schmidt, Aarøsund
Sigrid Schourup, Aarøsund
Anna og Knud Østergaard, Marstrup
Vilstrup Lokalhistoriske Arkivforening
Øsby Lokalhistoriske Arkivforening

Verner Bruhn, Esbjerg
Anna Sophie Christensen, Øsby
Tove Christensen, Øsby
Hans Frandsen, Aarøsund
Peter Hansen, Aarøsund
Tove Johansen, Aarøsund
Emmy Ludvigsen, Aarøsund
Otto Lund, Aarøsund
Peder Møller, Øsby
Ida Marie Petersen, Jels
Eigil Schmidt, Aarøsund
Kaj Thomsen, Bagsværd

Det er stadig muligt at erhverve eksemplarer af tidligere udgivelser, såvel årsskrifter som kalendere og A3 plakater fra messen i 2004.

Anders har været til vejrs og fotograferet området, det er blevet til nogle helt fantastiske billeder, som vi kunne vise ved generalforsamlingen i marts.

Vi efterlyser fortsat gamle fotografier, postkort, dokumenter, avisudklip osv., så kig jeres albums og samlinger igennem, der kunne meget vel være noget af almen interesse for vor lokalhistorie, **tænk på os, før I smider noget ud.**

Og kontakt os, hvis I kan bidrage med en fortælling fra gamle dage i Aarøsund.

Vi er gået i gang med at samle informationer om og billeder af de ældre huse i Aarøsund og deres beboere gennem tiderne. Kan du mon bidrage med noget ?

I sommerperioden kører vi på lavt blus og holder åbent efter aftale.

Til årets havnefest har vi planlagt en spændende udstilling.

Bestyrelsen består af:

Margit Christoffersen, Ved Færgedgården 2A, 7458 4581

Jørgen Nielsen, Færgevej 65N, 7458 5739

Jonna L. Christensen, Færgevej 81, 7458 5400

Anders Sanderbo, Aarøsund Havn 9, 7458 4774

Torben Nørgård, Sydhavnsvej 11, 1. th., Haderslev, 7353 2024

Suppleant Peter Hansen, Færgevej 22, 7458 4375

Erindringer om nogle ungdomsår som sømand

Af Verner Bruhn, Esbjerg

Nedskrevet september-oktober 2005 på opfordring af og til Margit Christoffersen, Årø-sund Lokalhistoriske Forening.

Søfartsskole og den første hyre

I foråret 1945 kom jeg efter realeksamen på Lauritzens Søfartsskole i Kogtved, og i august fik jeg min første hyre på M/S Lisel af Gråsten. Det var mit første møde med søen, og jeg kom med al min teoretiske viden fra søfartsskolen, men den havde jeg ikke megen brug for. Det meste af tiden gik med at lave mad og banke rust – og så stå til rors, når vi var i søen. På en af de første ture stod vi op gennem Storebælt i en brandstorm, og der oplevede jeg min første søsyge. Det forekom mig, at hele Storebælt væltede ind over mig, mens jeg klamrede mig fast til rælingen og kastede op i et væk. Det varede flere timer, og til min store forbavselse overlevede jeg. Den eneste, der kommenterede min søsyge, var styrmanden, der bagefter sagde, at nu kunne de måske få lidt gavn af mig. Og han havde ret, for jeg har aldrig været søsyg siden, og jeg nyder stadig at kunne sejle uden at have det mindste besvær. Men barsk var det, det var ikke en periode, jeg var særlig glad for. Kort før jul afmønstrede jeg.

Jeg holdt jul hjemme og straks efter nytår og til udgangen af marts 1946 var jeg på vinterskole på Lauritzens Søfartsskole. Det var her, jeg mødte Michael, vi fandt omgående hinanden og sluttede et varmt venskab, der kom til at betyde meget for mig de næste mange år. Vi var sammen ustandselig på skolen, og bagefter når vi kunne mødes, og det blev ofte. Da jeg efter vinterskolen fik hyre på Ella, fik Michael nemlig hyre på Anne Marie af Årø, og det betød, at vi kunne mødes, når han lå ved Årø og Ella i Årø-sund. Han har tit roet til Årø-sund eller jeg til Årø en aftenstund, men i øvrigt sejlede vi på næsten de samme havne, så vi sås også andre steder. Endnu så mange år efter husker jeg en aften i Grenå ved 10-11-tiden, hvor jeg var på vej i seng, at en skude kom ind, og jeg kunne straks kende Anne Marie. Grenå Havn er en dum, lang havn, vi lå ved sydkajen, og Anne Marie lagde til ved nordkajen, så der var langt at gå rundt om. Men jeg begyndte turen rundt i håb om, at Michael ikke var gået til køjs. Præcis halvvejs mødte jeg ham, han havde straks set, at vi lå der, og nu var han

på vej over til mig. Så gik vi tilbage til Ella, lavede kakao på min gamle kakkelovn og snakkede den halve nat.

Vi var begge optaget af litteratur og læste masser af bøger, - hos Søfartens Bibliotek kunne man bestille bøger til levering via skibsmæglerne, det var vældig smart. Nis Petersen var vores yndlingsforfatter, vi kunne næsten alle hans digte udenad. Det lyder nok mærkeligt, at vi skrev til hinanden, når vi sås så tit, men det gjorde vi. Når vi kom i havn, havde skibsmægleren gerne et eller to breve til mig fra Michael, selv om vi måske havde været sammen ugen før. Jeg husker tydeligt, at Ole rystede på hovedet og engang sagde noget om det mærkelige i at skrive til hinanden, når vi alligevel mødtes. Vi skrev faktisk aldrig om vores arbejde, men om livets problemer, sådan som unge på 18-19 år tumler med den slags; vi citerede Nis Petersen og skrev lange breve om, hvad dette eller hint digt betød.

En gang om året lå Ella på værft i Assens for at få bunden rensat og smurt. Det varede et par dage, og Ole tog selvfølgelig hjem om aftenen med færgen. Det ene år lå Anne Marie ved Årø, og Michael kom til Assens med færgen, og vi havde det herligt et par aftener. Et andet rigt minde er en weekend, hvor Anne Marie og Ella begge lå over i Ørbyhage, hvor vi skulle laste formsand, og begge skippere tog hjem. Michael og jeg havde hele weekenden for os selv. Vi delte den ind, så den ene skulle lave middagsmad, den anden frokost osv. og aftalte, hvilke digte af Nis Petersen, vi skulle gennemgå. Egentlig kunne man tro, at sådan et par unge fyre ville snakke sex og drikke bajere, men ingen af os drak mere end en enkelt øl af og til, og ingen af os havde kærester. Måske var vi ikke helt almindelige, men bare bidt af litteratur og filosofi. Vi læste bl.a. "Logisk filosofi" af professor Jørgen Jørgensen fra Københavns Universitet. Vi sad der og tyggede os igennem filosofisk lærdom og forsøgte at forstå det.

Da jeg gik i land for at læse til lærer, fortsatte Michael på navigationsskolen og blev senere styrmand og kaptajn i rederiet Lauritzen. Vi skrev fortsat sammen - jeg har stadig et brev fra 1949, hvor han var med en af Lauritzens Reefer-både i Sydamerika. Og selv der, midt i oplevelserne, citerer han Jørgen Jørgensen. Jeg tror nok, han på en eller anden måde syntes, jeg havde svigtet søen, men det skrev han nu aldrig direkte.

Men tilbage til Ella og Årøsund.

"Ella" af Aarøsund

Da jeg steg af rutebilen i Aarøsund, og første gang gik ned til Ella, havde jeg ikke store forhåbninger. Et gammelt træskib, der så lidt forsømt ud, en lidt ældre herre med en endnu ældre kasket, og et par andre, der stod og stirrede på mig for at se, hvem jeg nu var. Bagefter var jeg godt klar over, at alle på havnen naturligvis vidste, jeg skulle komme. Men jeg kom om bord, fik pakket min køjesæk ud og fulgtes så med Ole op til huset for at spise frokost for første gang. Vi skulle af sted om eftermiddagen. Da vi kom ind i køkkenet, sagde Ole til Guste: "Det er så min nye styrmand". Det gav et glib i mig, jeg var egentlig ikke klar over, om han lavede grin med mig, men jeg fandt ud af, at det kaldte han mig altid over for andre – selv om jeg bare var ungmand og senere letmatros.

Aarøsund o. 1946 - "Ella" skimtes bag fiskerbådene.
(Foto: Aarøsund Lokalhistoriske Arkivforening, fra Verner Bruhn)

Det var en kolossal forandring at komme til Ole på Ella - der var intet, der lignede forholdene på Lisel, Ella var et træskib, og jeg kom aldrig til at banke rust mere. På Lisel skulle der ustandselig gøres rent, spules dæk og males, men Ella var ikke særlig velholdt. Jeg var vant til at spule dæk, så snart vi havde losset eller lastet, men da jeg første gang uden videre hev en pøs vand op og hældte ud over dækket, spurgte Ole helt forbavset, hvorfor jeg gjorde det. En af de første dage spurgte jeg ham, om jeg skulle male styrehuset, for jeg syntes det så ud til at trænge til det. Det syntes han slet ikke, og så nøjedes jeg med at vaske det. Jeg tror nok Ole syntes jeg var en underlig snegl med alt det vasken og skuren, men det var jeg jo vant til. Jeg opdagede snart, at det var en helt anden sag med Ella. Alt det med at spule dæk, male og reparere tog Ole ikke tungt, tingene gik lidt på bedste beskab. F.eks. havde Ella et bovspryd, men vi brugte aldrig forsejl. Jeg havde opdaget, at der lå et gammelt forsejl i forpeeken og spurgte, om jeg skulle tage det frem. Det syntes Ole ikke, for "det var så besværligt at bruge", så vi sejlede uden. Sprydet var snavset og grimt, og jeg fandt på at skrabe det rent og give det en gang lak. Det syntes Ole også var lidt fjollet, men han var da ærlig nok til at indrømme, at det så pænt ud, da jeg var færdig. Egentlig tror jeg nok, at Ella blev lidt renere, mens jeg var der.

Jeg havde i forstaven et lille lukaf med en elendig køje, der gik på skrå, så jeg sov hverken på langs eller på tværs. Der var en lille slagbænk og en lillebitte klap, der kunne slås op og bruges som bord. Der var en gammel kakkellovn, som jeg sjældent brugte. Jeg anskaffede mig et lille spritapparat, som jeg kunne varme en kedel vand på og lave et krus kakao, jeg har drukket mange liter kakao på Ella. På Lisel havde vi elektrisk lys, men det var der ikke i mit lukaf på Ella. Jeg havde en petroleumslampe til aftenbrug, hvis jeg ikke brugte min lommelygte. På Lisel havde vi et toilet, heller ikke det fandtes på Ella. Her pissede vi ud over rælingen - til læ naturligvis, og ellers måtte vi vente, til vi var i havn og bruge toiletterne der. Agter var der styrehus med en nedgang til maskinrummet. Der kom jeg sjældent, for den tog Ole sig af - ofte med en masse pusten og stønnen, for det var en gammel maskine. Der var intet komfur, men en primus, og så var der en nedgang til Oles kahyt, hvor han selvfølgelig sov, når vi ikke var hjemme i Aarøsund, og hvor vi spiste. Nedgangen var bag en klap, og når vi sejlede, sad Ole på klappen, og jeg stod

ved roret. I Oles kahyt var der et skab med tallerkner og krus og et andet med rugbrød og pålæg. Når Ole skar brød til morgenmaden, holdt han det store brød ind mod kroppen med venstre hånd, og med højre skar han i 3 snit en skive af, som så blev løftet af og lagt på bordet.

På en måde var der meget, der var lidt sløset på Ella. Jeg husker jeg engang skar mig i fingeren og ledte efter noget gazebind. Det fandt jeg ikke, så jeg spurgte om vi ikke havde en nødhjælpskasse om bord. Det fik bare Ole til at mumle lidt som han plejede, når der var et eller andet i vejen, men nogle dage efter kom han alligevel med en Falck-kasse med bind og plaster. Sådan var der så meget, jeg syntes var mærkeligt, og det kan godt være, at Ole syntes jeg gik op i småting. Da vi begyndte at sejle på Flensborg spurgte jeg, om vi ikke skulle have flag op - jeg havde lært at skibene altid skulle føre flag ved anløb af fremmed havn. Det syntes Ole ikke vi behøvede, men han fandt alligevel et lidt slidt flag frem. Der var ganske vist ingen flagsnor at sætte flaget med, så Ole bandt det fast med et stykke sejlgarn. Vi brugte det vist kun første gang vi kom til Flensborg, så mente Ole vist, at de kendte os dernede. Da Christian X døde i 1947, lå vi i Dyvig, og jeg spurgte, om vi skulle flage på halv i den anledning. Oles svar var typisk: det er der jo ingen, der kan se alligevel. Jeg husker ikke, om vi satte flag eller ej, men det har vi såmænd nok gjort. For faktisk rettede Ole sig tit efter, hvad jeg sagde. Det lyder måske mærkeligt, men sådan var det tit. Han rystede på hovedet, når jeg tog en spritklud og rensede kompasglasset, for vi sejlede ikke efter kompas, vi kendte jo farvandet, men jeg havde bare i hovedet, at lanterner og kompas altid skulle være rensed.

Egentlig tror jeg Ole syntes søfartsskoler var noget pjat. I hvert fald sagde han engang, at han havde lært hvad han kunne uden at være på skole. På den anden side spurgte han tit om, hvad vi havde lært, og hvordan skolen var, og somme tider spurgte han faktisk om et eller andet teoretisk. Jeg tror ikke jeg gjorde mig til med, hvad jeg havde lært, men der var én gang, hvor jeg gjorde det - en lille episode da vi sejlede i Svendborgsund. Jeg stod ved roret, Ole var nede agter, og imod os kom Ærø-færgen for fuld fart. Jeg tror færgen regnede med og var vant til, at mindre både veg til side for den, men jeg holdt kursen. Så kom Ole farende op og råbte (så vidt som Ole råbte, for det var aldrig særlig højt) "Du skal da falde af, mand". Men jeg sagde bare: "Det er da ham, der

Ole er i færd med noget tømrerarbejde på lugen.

Der losses mælkejunger i Assens.

Et skønt billede af Grethe på bedstefars skib, "Ella".
(Foto i privateje)

har vigepligt", og i det samme gav færgen et stød i fløjten, som signal på at den skiftede kurs. Så drejede den af for vores lille skude, men Ole satte sig ned og pustede lidt. Der fulgte en lang tavshed, og jeg var også lidt usikker på situationen, for det var jo Ole, der var skipper. Så spurgte han omsider, om der stod sådan i søfartsreglerne, og det kunne jeg kun svare ja til og tilføjede, at desuden var vi under sejl (vi havde storsejl oppe), og motorskibe skulle vige for sejlførende skibe. "Det var alligevel grov", sagde Ole så – og tilføjede efter endnu en pause: "Men du kunne jo let være gået indenom". Det havde han ret i, og bagefter kunne jeg godt se, at det var lidt blærerøvsagtigt og var alligevel lidt flov over det. Men styrmanden på færgen forstod mig godt, for jeg kan huske, vi vinkede til hinanden.

Ole og jeg havde på den måde et godt forhold til hinanden. Han syntes jeg var "umådelig klog", hvad jeg jo ikke var, og han rystede tit på hovedet over min oprydning- og rengøringstrang, men alligevel ved jeg, at han var lidt stolt over på Ella at have en, der "havde været på skole". Det ved jeg, han engang har fortalt en af de andre på havnen. Mens vi sejlede på Flensborg, kunne han også godt komme og spørge om en oversættelse af et eller andet dokument, og det var jeg selvfølgelig glad for. Jeg mindes ikke, vi nogen sinde skændtes, og når bare tingene gik, som de plejede, var han tilfreds. Når tingene ikke gik helt som ellers, blev han lidt nervøs, kunne jeg mærke. Vi lå engang i Horsens og skulle hjem, men det var i en af de urolige oktoberstorme, og da vi kom til fjordens udløb, besluttede vi at ligge over i en lillebitte havn lige i udløbet. Det var en heftig storm, og vi måtte ligge der i tre dage. Ole ringede hjem fra den lokale købmand, og ellers måtte vi simpelthen bare vente. Da gik han uroligt frem og tilbage, eller sad i styrehuset og lukkede ustandseligt døren op til læ for at se, hvordan vejret var – og det var der egentlig ingen grund til, for det stormede helt vildt. Han var bare rastløs, ja det var vi sådan set begge to, men jeg havde lidt lettere ved at sidde med mine bøger, mens Ole ikke kunne finde ro. Han slappede først af, da vinden havde lagt sig så meget, at vi kunne komme af sted.

Der var også engang, hvor vi lossede gødning i sække, og pludselig brast tovet i spillet, så en ladning sække faldt ned i lasten. Den ramte ingen, men havnearbejderne var godt nok sure og sendte bud efter deres tillidsmand eller fagforeningsmand eller hvad han nu var. Han kom og undersøgte spillet og remtrækket,

og bagefter kritiserede han lastespillet, som i øvrigt også var gammelt og slidt. Og så ville han se forsikringspapirerne, og det passede aldeles ikke Ole. Der var selvfølgelig tegnet forsikring, det var mere dét, at en fremmed skulle blande sig, Ole ikke brød sig om. Så havde han en af sin "mumledage", mens vi reparerede spillet. Den slags bragte ham lidt ud af fatning. Der var én gang, hvor han virkelig var alvorlig ophidset, og det var jeg for så vidt også. Jeg var ved at lægge storsejlet sammen, da den øverste bom pludselig faldt ned bare en halv meter ved siden af mig. Jeg gav et hyl fra mig, og Ole kom styrtende ud af styrehuset og spurgte ængsteligt, om jeg var kommet til skade. Det var jeg ikke, jeg var bare forskrækket. Så kiggede Ole fra mig til bommen og tilbage igen, og vi stod lidt begge to og vidste ikke rigtig, hvad vi skulle sige eller gøre. Så sagde han omsider: "Det kan vist godt vente til i morgen med det sejl". Så kunne jeg ikke lade være med at le, for der var jo ikke sket noget. Næste dag skiftede vi et par bindinger og gik det hele efter. Uden kommentarer. Jeg var glad for ikke at have brækket arme eller skulder, og Ole var mindst lige så glad for, at der ingen ulykke var sket.

Jeg lærte at sætte pris på Ole, fordi han havde en speciel ro over sig, han hvilede i sig selv, og vi kunne småludre om mange ting, når vi var undervejs, og især fordi han lod mig i fred med mine tanker og ideer. Vi opbyggede et stilfærdigt og godt forhold til hinanden og respekterede hinanden, så forskellige som vi nu var.

Men først og fremmest var atmosfæren anderledes. Ole havde aldrig travlt, tingene blev taget med ro, og hvad vi ikke nåede i dag, nåede vi nok i morgen. Jeg opdagede hurtigt, at Ole helst sejlede i farvande, han kendte, og hvor han hele tiden havde landkending. Vi målte ikke sejlruten ud på et søkort, for Ole kendte stort set ruterne, og kun få gange havde vi overhovedet brug for et søkort. Han kendte faktisk alle bugter og stræder i hele det sydlige Danmark. Når jeg ville følge farvandskostene, sagde han tit: "her kan du godt gå indenom - der er vand nok", og det var der. Vi snød os rundt om utallige bøjer og koste, og det var han åbenbart kendt for i skipperkredse. Min onkel Albert, som også var skipper, fortalte mig, at Ole blev kaldt "Ole-om-æ-hjørn", og det passede fint på ham. Vi sneg os rundt om alle hjørner, og når vi kom hjem sydfra, vidste han - og efterhånden også jeg - præcis hvor tæt vi kunne gå på Halk Hoved. Det behøvede vi ingen søkort eller bøje til.

Den største forandring fra Lisel var tempoet – Ole jagede bestemt ikke med mig. På Ella passede jeg roret, når vi sejlede, og stod ved spillet ved losning og lastning i havn. Ellers havde jeg fri og fandt som nævnt selv på at spule dæk eller lignende. Når vejret var godt, lagde vi heller ikke luger over lasten. Ole kiggede på vejret og sagde, at det var vist ikke regn, og så nøjedes vi med at lægge lugerne løst over uden at skalke dem. På Lisel blev lastrummet fejlet efter hver last, det gjorde vi ikke på Ella, kun når der havde været noget særlig snavset. Somme tider syntes jeg, Ole var lige lovlig sløset. Han ville helst sejle korte ture og helst om dagen, men det kunne jo ske, at det blev mørkt, inden vi nåede frem. Den første gang vi sejlede om aftenen, satte jeg den røde og grønne lanterne op, og så spurgte jeg, hvor hæklykten var, for jeg kunne ikke finde den. "Den plejer vi ikke at bruge", lød svaret, og så sejlede vi uden. Det gibbede lidt i mig, dels havde jeg min viden om søfartsregler fra skolen, dels huskede jeg, hvordan vi på Lisel altid pudkede lanternerne, så de var helt rene. Ella og Ole var på alle måder noget for sig.

Og så var der den store forandring, at jeg ikke skulle lave mad. Når vi sejlede fra Årøsund havde Ole mad med hjemmefra i en madspand, som han varmede på vores primus, og frokost og kaffe ordnede vi i fællesskab. Det hændte da, at jeg spejlede et æg eller lavede en kop kaffe, men det var alt. Når vi var væk flere dage, stegte Ole en rødspætte, et par sild eller nogle skiver flæsk, og det højeste jeg nåede i madlavning var evt. at brase et par kartofler. Når vi lå i havn, spiste vi tit på det lokale sømandshjem. Jeg ved ikke, hvor tit jeg har spist på Sømandshjemmet i Aabenraa, de måneder vi sejlede kartofler, men det var mange gange. Hvis vi lå over en søndag, tog Ole gerne hjem, og så fik jeg 2 kr. til middagsmad – det kostede det på sømandshjemmet. En sjælden gang købte Ole medisterpølse, men ellers var han ikke nogen stor madkunstner. Vores madlavning og kost var lige så enkel og ukompliceret som alt andet om bord.

Jeg vænnede mig til livet på Ella og Oles måde at sejle på. Alt gik stilfærdigt og roligt, her var ingen råben og skælden ud, og der var intet jag om bord. Vi sejlede mest på havne langs østkysten af Sønderjylland og på Fyn, så jeg lærte Lillebælt og Allsund at kende. Hvis vi fik en fragt fra Horsens til Aabenraa, passede det Ole fint, at vi overnattede hjemme i Årøsund, og næste morgen kl. 6 fortsatte vi så turen. Han kom tidligt og bankede i dækket

med sine træsko, og så stod jeg op, mens han lavede kaffe. Så tog vi af sted, jeg stod ved roret, Ole sad på sin klap med piben i munden. Somme tider fortalte han om de år under krigen, hvor færgerne var minesprængt, og færgefarten var indstillet, og han sejlede mælkejunger og gods til Assens – og også en del passagerer med cykler, selv om Ella ikke var beregnet til passagerfart. Jeg tror, han tjente ganske godt på det. Jeg fortalte til gengæld om min skolegang og opvækst i Gråsten, og da en del af min mors slægtninge var søfolk, kendte Ole nogle af dem.

Vi havde en række fragter med mursten fra Egersund og teglværkerne der. Det var virkelig hårdt arbejde, stenene blev lastet med håndkraft, fire stk. ad gangen – fra manden på kajen ned til mig på dækket og videre ned til manden i lasten. Et par dage senere skulle stenene så op igen i den næste havn. Min mor havde lavet en slags lædertut til mine tommelfingre, men jeg gik hudløs mange gange efter sådan en last. Min onkel Albert sagde, at jeg nok skulle få taget på det, men det varede nu længe. Når vi var færdige med at laste sten, og jeg ikke var alt for træt, kunne jeg tage vores robåd og ro til Gråsten og besøge mine forældre og få lidt medynk med mine tommelfingre. Ole deltog ikke i laste- og lossearbejde. Han sørgede for mad og nussede rundt, eller måske faldt han i snak med en anden skipper. Og så lavede han krydderfedt. Det var yderst sjældent, vi havde smør eller margarine på bordet. Ole elskede krydderfedt, og jeg kan endnu i erindringen se ham stå ved primussen og smelte fedtegrever i lange baner.

Verner med Peter

En stille stund. Peter, Ole og Thilde

Alle vore fragter blev ordnet af skibsmægler Cleemann i Aabenraa. Ham ringede Ole til og fik at vide, at der var en fragt her eller der. Det hændte, at vi måtte "langvejs", til Svendborg eller Marstal, men Oles princip var, at der ikke måtte være mere end en dagsrejse, så vi kunne overnatte i havn. Han brød sig ikke om at sejle om natten - jeg tror han havde det bedst med at kunne se land. Et par gange skete det dog, at vi sejlede om natten. Bedst husker jeg en tur, hvor vi havde været i Nakskov. Vi var færdige sidst på eftermiddagen, og vejret var stille og fint, så jeg foreslog, at vi tog af sted med det samme. Ole vidste ikke, hvad han ville, men jeg sagde til ham, at vi ville få en nat alligevel - og egentlig ville han også gerne hjemad. Det endte faktisk med, at vi tog af sted, jeg ordnede lanterner osv., og ved titiden gik Ole til køjs og overlod roret til mig. Jeg husker natten ganske tydeligt - en smuk stjerneklar nat uden en krusning på havet. Jeg tilbragte natten med at filosofere over tilværelsen og mine fremtidsdrømme, og jeg tror faktisk, det var den nat, jeg bestemte mig for, at min fremtid nok lå et andet sted end på søen. Jeg lod Ole sove til kl. 4 om morgenen, før jeg vækkede ham, og han var helt flov over, at jeg havde taget vagten så længe.

Det passede Ole fint, da vi i sommeren 1946 fik kontrakt på at sejle kartofler fra Aabenraa til Flensborg til det danske mindretal det næste halve år. Økonomisk var det naturligvis en fin aftale for ham, det passede fint med at sejle om dagen, overnatte i havn, og hver lørdag tog han rutebilen hjem til Årøsund. Somme tider tog jeg hjem til Gråsten, når vi kunne få en aftale med en anden om at se til skibet, men ellers passede jeg Ella imens og spiste på Sømmandshjemmet. Søndag aften kom Ole så tilbage med en stabel skinnende rent tøj, nypudsede træsko, et glas rødbeder eller en pølse fra Gustes køkken.

Årøsund

Jeg kendte intet til Årøsund, da jeg blev hyret til Ella, og jeg fandt ikke byen som noget ophidsende sted. Der var en lille havn, nogle fiskekuttere, et par sejlbåde, et fyrtårn og så færgelejet, hvor Assens-Årøsund-færgen lagde til. Den eneste erhvervsvirksomhed var Hans Petersens fiskeforretning, og lidt fra havnen lå Hotel Årøsund, der var temmelig forsømt, og så var der købmandsforretningen, den kom jeg dog sjældent i, jeg handlede mest i Aabenraa, eller hvor vi lå i havn.

Når vi lå over i Årø Sund, spiste vi middagsmad i Oles hus. Jeg kom præcis til spisetid, spiste min mad og gik igen. Guste var ikke særlig selskabelig, og vi talte ikke sammen under måltidet udover måske en enkelt bemærkning om vejr og vind. På mig virkede hun temmelig reserveret. Skoene blev sat ved døren, maden serveret på klokkeslæt, og færdig med det. Vi spiste i køkkenet, og jeg har aldrig været inde i deres stuer. Jeg har heller aldrig været inviteret til eftermiddagskaffe en søndag eller til aftenkaffe. Et år var vi i Årø Sund på min fødselsdag, og da vi havde spist, gav Guste mig en papirserviet med et par stykker sandkage, som jeg kunne tage med om bord til min aftenkaffe. Det var hendes måde at markere fødselsdagen på, og det var sikkert velment, men ikke særlig hjerteligt. Hun var sikkert en dygtig husmor, for der var altid skinnende rent, men hyggeligt var der ikke. Der var ikke samme tone imellem os, som når Ole og jeg sejlede, og vi kunne hygge os med snak om alt muligt.

6 raske sømænd: det er Klaus helt t.v. og Verner i mørkt tøj i midten.
(Foto i privateje)

Oles familie kendte jeg ikke så meget til. Bedst kendte jeg hans søn Peter, han kom på havnen, og vi kunne falde i snak, og jeg har også besøgt ham en aften engang. Klaus kendte jeg også en

smule - han var, så vidt jeg kunne forstå, lidt af en vildbasse - i hvert fald var han glad for øl. Ellers kendte jeg af udseende kun postmesteren, havnemesteren, Hans Petersen og Burmeister, vi sagde goddag, når vi mødtes, men der var ikke omgang med nogen. Selvfølgelig kendte jeg fiskerne på havnen, jeg husker bedst Falle Hansen, som jeg erindrer som lidt af en hidsigprop, men det var måske bare hans væsen. Så var der tolderne, hvor jeg især husker Mortensen og Hansen. Jeg og de andre unge syntes, det var lidt latterligt med den måde, de optrådte på, når de var i tjeneste. Alle vidste naturligvis, at vi sejlede kartofler til Flensborg, og hvor forarmet og ødelagt Tyskland var efter krigen. Alligevel kunne de stille sig op og spørge, om der var noget at fortolde, for vi kom jo fra udlandet. Ole mumlede bare, og jeg svarede høfligt, som man gjorde over for en embedsmand i funktion, men jeg tror godt de kunne mærke, at jeg indvendig morede mig lidt over dem. De fik da sat deres stempler og bagefter, når de havde lagt kasketten, stod de og diskuterede verdenssituationen med de andre voksne, dvs. fiskerne. Enten stod de henne ved Hans Petersen eller, hvis vejret var godt, ude ved fyret. En lille gruppe voksne, som vi unge ikke blandede os med. De havde deres verden, og vi havde vores.

Liv på havnen var der, når færgen kom ind, så stod de fleste og hang ved færgeløbet, kiggede på hvor mange der gik i land, og hvem der skulle med. Fremmede der ventede på færgen var altid genstand for nysgerrighed - især hvis de var i bil, for så skulle den diskuteres og vurderes. Endnu mere liv var der om efteråret, når det var roetid. Sukkerfabrikken i Assens havde kontrakt med mange landmænd på Haderslev Næs, og den lille smalsporede roebane blev gjort klar, så vognene med roer kunne køre ned på havnen. Der gik mange tons roer gennem Årøsund dengang, og der var en del arbejdere beskæftiget, som kom udefra - i hvert fald ikke nogen vi kendte fra Årøsund. Når det satte ind med regnvej, var området mellem banen og færgen frygtelig mudret, jord fra roerne og afskårne roeblade forvandlede det hele til et stort søle. Sæsonen var kort og hektisk og gav naturligvis ekstra liv på havnen, og det brød på en eller anden måde den dagligdags ro, der ellers var i Årøsund.

Fritid

Når vi lå over i havnene var aftenerne min egne. Ole gik gerne en tur langs havnen og så på skibe, en sjælden gang købte han en

avis, og ellers hørte han radio. Han havde en gammel radio i sin kahyt, hvor han hørte presse og vejrudsig, og han sad tit og hørte noget stilfærdig musik. Eller han gik på besøg hos en anden skipper, han kendte. Vi småskibe kendte jo hinanden og sejlede stort set på de samme havne med de samme laster – bortset fra vores kartofler. Det skete nogle få gange, han havde fået et par snaps hos en bekendt, men det var sjældent – jeg har aldrig set ham sidde og drikke bajere, endsige være fuld. Egentlig var det lidt mærkeligt, at vi sad i hver sin ende af den lille skude uden at være sammen, men sådan var det, og det generede ikke mig. Jeg har altid været god til at være alene med mine bøger og mine skriverier – jeg skrev faktisk allerede dengang, mange dybsindige betragtninger, der heldigvis er gået i papirkurven for længst.

Jeg sad i mit eget lukaf henne foran og havde travlt på min egen måde. Jeg læste en masse litteratur, skrev lange breve til Michael, og så havde jeg et korrespondancekursus i engelsk. Det betød, at der næsten altid fra skibsmægler Cleemann kom opgaver, jeg skulle løse og sende ind til kursuslederen. Det var altså et skriftligt kursus, i øvrigt var det ret dyrt og kostede mig en del porto. Ole spurgte engang, hvad jeg ville lære så meget engelsk for, og det vidste jeg sådan set heller ikke – udover at jeg gerne ville lære mere engelsk; jeg lærte såmænd meget, bortset fra at jeg jo ikke lærte at *tale* engelsk. Engang imellem gik jeg i biografen, hvis det passede ind en aften, men mest passede jeg mig selv. Måske lyder det som en lidt ensom tilværelse, og der var naturligvis sure dage og aftener, med regnvejr og kulde, efterårsmånederne var altid sure, men jeg husker også mange gode aftener.

Sjovest er erindringerne fra de lyse sommeraftener i Årø Sund, selv om jeg har glemt mange navne. Der var Otto og Albert og Grethe og Gerda, og vi lavede sjov med Meta ved hendes iskiosk. Vi stod der og hang, pjattede og flirtede med hinanden, og Meta gav gerne rabat på en is, hvis det kneb med pengene. Meta brugte en almindelig spiseske til iskuglerne, mens Burmeister havde en rigtig isske. Vi kunne finde på at købe en is ved Burmeister og sige så højt, at han kunne høre det, at vi fik mere is hos Meta end af kugleskeen, bare for at drille ham. En gang imellem badede vi i havneindløbet – der var dybt vand, så vi kunne springe i. Og så var de aftener, hvor vi pilkede torsk. Det var nyt for mig, men det var herligt. Det foregik sent på aftenen, for da bed torsken bedst, og vi kunne pilke et par kasser fulde, som vi

solgte til Hans Petersen. Det kan ikke have givet ham nogen større forretning, men vi fik da lidt penge ud af det – og megen fornøjelse. (Min hyre var på 27 kr. om måneden.)

Disse unge mennesker er vist ved at spille rundbold omme ved engen. Vi genkender Klaus Petersen og Mussi. Er der nogen, der kender de andre?

(Foto i privateje)

Hvis vi havde penge, kunne vi tage en øl på hotellet. Ret meget blev det ikke til, det var trods alt dyrt, men der var noget stort i at gå ind i skænkestuen og bestille. Værten Yde var en værre hid-sigprop. Engang havde en af drengene bestilt en øl, men havde ikke penge at betale med. Så stak Yde ham en knaldende lussing og smed os alle ud. Jeg husker ikke, at vi var til bal på hotellet – vi så på, men da ingen af os havde en pige, var vi ikke med. De sommeraftener var ren pjatteleg for os alle, og jeg tror nok, at de gamle betragtede os med megen overbærenhed. Som jeg husker det, var Meta den eneste voksne, vi virkelig talte med. Når efteråret kom, hørte de glade aftener op, vi så ikke meget til hinanden på den tid af året; jeg mindes ikke, at de har tilbragt en aften i mit lukaf. Det var et samvær, der hørte sommeren til. Jeg tror nok, at de andre ind imellem syntes, at jeg var lidt underlig med alt mit læseri, så hvad skulle de også hos mig?

I efteråret 1947 havde jeg besluttet at læse til lærer. Da jeg gik i skole, havde jeg en lærer, der havde læst på seminariet i Haderslev. Ham skrev jeg også med og havde fortalt om mine lærerdrømme, og han foreslog mig at søge optagelse på dette seminarium. Vi lagde altid Ella op kort før jul, og sidst på året sagde jeg så til Ole, at jeg ikke fortsatte næste år, da jeg ville søge ind på seminariet. Det kommenterede Ole bare med: "du er også alt for klog til det her". Jeg skulle bruge en anbefaling og bad Ole skrive en til mig. Han kiggede længe på mig, så jeg blev helt beklemt ved, om jeg nu havde bedt om for meget. Pludselig sagde han, "Nåh, du mener et skudsmål". Så gik han ned i sin kahyt og blev væk i meget lang tid. Jeg havde næsten opgivet det hele, men pludselig dukkede han op igen og rakte mig et stykke papir. Det var få ord, han havde skrevet, men jeg tolker dem som meget velmente, og han brugte ordet anbefaling. Jeg glædede mig over, at han skrev, at jeg havde tjent ham til "hans fulde tilfredshed". Jeg husker ikke, om jeg tog afsked med de andre, men jeg besøgte i hvert fald Meta og sagde farvel.

Så forlod jeg Årøsund og dermed søen. I januar 1948 begyndte jeg i præparandklassen i Haderslev, blev optaget i 1. klasse om sommeren og tog min lærereksamen i 1952. Jeg sendte Ole et postkort og fortalte, at jeg var begyndt på seminariet, men jeg hørte aldrig fra ham, og i de 4 år jeg læste i Haderslev, var jeg aldrig i Årøsund. Det var en periode, jeg havde taget afsked med og heller aldrig har savnet. Men jeg har som lærer mange gange været glad for, at jeg et par år var ude i en anden tilværelse end den boglige verden, der siden blev min hverdag. Den gav mig oplevelser og livserfaring, jeg har haft gavn af bagefter.

Mine "kartoffelture" har jeg for nogle år siden beskrevet i en artikel, der blev trykt i Sønderjysk Månedsskrift nr. 10 + 11 2001.

På grund af min artikel blev jeg kontaktet af Margit Christoffersen, som jeg efterfølgende besøgte i Årøsund. Jeg har set billeder af Ole og familien, og en avisartikel om Oles mælkesejls med et billede af Ole, præcis som jeg husker ham.

På grund af alt dette har jeg vandret denne tur af erindringens vej, og selv om mange er glemt og meget er sløret, så alligevel:

Ole og Ella glemmer jeg ikke.

(Verner sejlede med "Ella" fra 27. april 1946 til 19. december 1947, det første årstid som ungmand, dernæst som letmatros.)

På sporet af slægten

Et eller andet sted var der slægtsbånd mellem Ole og min far, men hvor var forbindelsen? Svaret fandt jeg i personregistre (for Øsby sogn) på Landsarkivet i Aabenraa:

Oles mor, Maren, var søster til fars morfar, Løhmann Vogensen, og vore fælles aner er Klaus Vogensen fra Halk og Ellen Kathrine Jesdatter fra Øster Løgum sogn; 4 generationer tilbage er jeg endt ved Vogn "Hjuler" Christensen (1675-1750) i Moltrup, hans efterkommere er utallige, ikke blot her i landet, men også i U.S.A. og Australien.

I fødselsregisteret står der om Oles fødsel:

1883, nr. 32, født 2. april kl. 7,

anmeldt d. 7. april af Peter Andersen Pedersen:

Skipper Peter Andersen Pedersen, Heisager og hustru Maren Clausen Pedersen, født Wogensen: en søn ved navn Ole Christian.

Ole mistede tidligt sin far:

1888, nr. 54, død 16. oktober, kl. 18, anmeldt af Ivar Holst:

Fisker Peder Andersen Pedersen, 41 7/12 år, født i Brædstrup, Skanderborg Amt. Var gift med efterlevende Maren Klausen Pedersen, født Vogensen. Søn af afdøde Boelsmand Peter Andersen og Henriette Pedersen af Brædstrup.

Oles farbror var ligeledes fisker i Kelstrup, han hed faktisk også Peter (Petersen), han døde i 1885 i en alder af 41 9/12 år.

Oles mor, Maren, døde i 1928 i en alder af 75½ år på Haderslev Bys Sygehus. Hun boede på sine gamle dage på Lille Klingbjerg 5.

Ole og Guste (Ida Auguste Nielsen Carlsen) blev gift 10. maj 1907 i Vilstrup kirke. De boede på Hejsager Strandvej 211, huset opførtes 1881 af Oles far og solgtes 1921-22 til Carl Holst, da Ole og Guste flyttede til Aarøsund, hvor de i begyndelsen boede til leje. Oles hus, som nu bebos af Rikke og Anders, blev opført i 1928, - det skulle være færdigt til Thildes konfirmation. Hun har fortalt, at da skorstenen var færdig, stod Ole på hænder på den!

Navne kan staves på mange måder, Pedersen/Petersen, Vogensen/Wogensen - ja, Vogn "Hjuler"s ældste datter kaldes i Moltrup kirkebog såmænd Mette Wunst!

Jonna L. Chr.

Ole som 2-årig og Maren
(Foto i privateje)

Oles morfar, Klaus Vogensen
(1814-1894) (Foto i privateje)

Kelstrup-fiskere – det er Ole til venstre – flotte hatte, ikke?
(Kopi af foto. Aarøsund Lokalhistoriske Arkivforening)

I Mindeværket "Danske landmænd og deres indsats"
udgivet 1944, har vi fundet følgende aarøsundere:

Binger, Bruno Evald, landmand, Aarøsund.

Født i Haderslev 22. novbr. 1902, søn af fisker Heinrich Binger, Haderslev. Gift med Margrethe, f. Petersen, f. 31. jan. 1907, dtr. af landmd. Chresten Petersen, Vandling. Gårdens navn er "Sandlejder"; den er 150 år gammel og er overtaget af Binger 1934. Binger er uddannet ved landbruget; han er i skolenævnet i Hajstrup.

Dahl, Peter Marius, landmand og sognerådsformand, Aarøsund. Født i Aarøsund 8. juli 1889, søn af fisker Peter Hansen Dahl, Aarøsund. Gårdens navn er "Sandagerhus"; den er ca. 200 år gammel og er overtaget af Dahl 1913. Dahl er uddannet som murer og har været på Teknikum, Eutin; han er sognerådsformand, formand for Socialudvalget, Børneværnet, Haderslev Amts Sognerådsforening, og Haderslev Amts Hesteavlforening for nordbaggere samt digegreve for Aarø dige.

Hansen, Hans Peter, landmand, Aarøsund.

Født sammesteds 31. juli 1893, søn af landmand og kornhandler Peter Jørgen Hansen, Aarøsund. Gift med Andrea, f. Jepsen, f. 18. juli 1903, dtr. af landmand Andreas Jepsen, Tamdrup. Gårdens navn er "Skeldal"; den er ca. 200 år gammel, men er ombygget 1857 og 1933; har været slægtsgård og er overtaget af Hansen 1942. Hansen er uddannet ved landbruget og som manufacturist.

Johansen, Niels Chr. Brodersen, gårdejer, Aarøsund.

Født i Aarøsund 29 juni 1913, søn af landmd. Lorenz Johansen (faldet i verdenskrigen 1914). Gift med Cathrine Andrea, f. Skytt, f. 11. juli 1907, dtr. af landmd. Iver Madsen Skytt, Haderslev. Gårdens navn er "Rosendal"; den er meget gammel, men er ombygget; har været slægtsgård siden 1870 og er overtaget af Johansen 1933. Johansen er uddannet ved landbruget; han er i bestyrelsen for Jagtforeningen og for K.U.

Knudsen, Claus, forpagter, Aarøsund.

Født i Augustenborg 10. aug. 1912, søn af missionær og landmand Hans Knudsen, Augustenborg. Gården er ca. 120 år gammel, men er ombygget; den har været slægtsgård siden 1885 og er overtaget af Knudsen 1938. Knudsen er uddannet ved landbruget og har været på Tommerup Højskole.

Kraack, Ditlef Henrik, landmand, Aarøsund.

Født sammesteds 30. marts 1910, søn af landmand Henning Fridrich Kraack, Aarøsund. Gift med Anni Kirstine Johanne, f. Rasch, f. 12. jan. 1911, dtr. af landmd. Chr. Rasch, Tønder. Gården er ombygget 1914 og er overtaget af Kraack 1937. Kraack er uddannet ved landbruget.

Nissen, Jørgen Bertelsen, landmand, Aarøsund.

Født sammesteds 30. dec. 1885, søn af landmd. Nis Iversen Nissen, Aarøsund. Gift med Bothilde Kirstine, f. Schmidt, f. 17. novbr. 1895, dtr. af landmd. Peter Christensen Schmidt, Raade. Gården er fra 1860 og er overtaget af Nissen 1921. Nissen er uddannet ved landbruget.

Beck, Peter Chr., landmand, Tamdrup.

Født i Aarøsund 16. april 1891, søn af arbejdsmand Peter Beck, Aarøsund.

Beck, Eduard Poulsen, husmand, Keldet pr. Vonsbæk.

Født i Aarøsund 17. april 1887, søn af arbejdsmand Peter Beck, Aarøsund.

Beukel, Hans, gårdejer, Stevelt.

Født i Halk 20. juni 1906, søn af bygmester Carl Chr. Beukel, Lønt. Gift med Martha, f. Andersen, f. 8. marts 1905, dtr. af gdr. Johannes Andersen, "Søgård", Ilumbjerge pr. Ringe. Gårdens navn er "Steveltgård"; den er meget gammel, men er ombygget 1874 og 1941 og er overtaget af Beukel 1932. Beukel er uddannet ved landbruget.

Hans Beukel

Ditlef H. Kraak

Bruno E. Binger

Claus Knudsen

Christiansen, Peter Hansen, gårdejer, Stevelt.

Født i Stevelt 23. aug. 1887, søn af gdr. Jens Jensen Christiansen, Stevelt. Gift med Marine, f. Knudsen, f. 24. dec. 1889, dtr. af gårdejer Christen Knudsen, Aarø Sund.

Dahl, Henrik Peter, landmand, "Bakkebo" pr. Øsby (Grarup S.). Født i Aarø Sund 11. april 1915, søn af sognerådsformand Peter Dahl, sammesteds.

Hansen, Julius, gårdejer, Hajstrup.

Født i Hajstrup 27. april 1874, søn af gdr. Chr. Hansen, sammesteds. Gift med Kirstine, f. Hansen, f. 22. septbr. 1895, død jan. 1921, dtr. af kornhandler Peter Hansen, Aarø Sund. Gården er fra 1700; den har været slægtsgård i 5 generationer og er overtaget af Hansen 1906. Han har været i kommunerådet og i skolerådet under tysk tid.

Kongsted, Magnus Chr., gårdejer, Kvistrup.

Født i "Korsvejgård", Kvistrup 27. febr. 1901, søn af gdr. Chr. Jensen Kongsted, sammesteds. Gift med Inger Marie, f. Møller, født 25. aug. 1910, dtr. af landpost Niels Møller, Aarø Sund. Gårdens navn er "Kvistrupgård"; den er meget gammel, men ombygget 1839 og 1944.

Rudbeck, Jørgen, forpagter, "Dalagergård", Flovt.

Født i Flovt 22. jan. 1907, søn af gdr. Peter Nissen Rudbeck, sammesteds. Gift med Marie Emilie, f. Jessen, f. 3. april 1914, dtr. af gdr. Laue Jessen, Aarø Sund. Gårdens navn er "Dalagergård", den er fra 1877 og er overtaget af Rudbeck i forpagtning 1932.

Skau, Nis Iversen, gdr., Stevelt.

Født i Grarup 1.5.1915, søn af gdr. Nis Lauritsen Skau, Grarup. Gift med Caroline Marie, f. Hansen, f. 8. aug. 1918, dtr. af gdr. Julius Hansen, Hajstrup. Gården er meget gammel, men er ombygget 1928 og 1942; den er overtaget af Skau 1939.

Barndom i 30'ernes Aarøsund

Fortalt af Gerda Burmeister til Elises piger.

Om sommeren badede vi meget, hver dag, næsten hele dagen. Vi badede mest i havnen, sprang på hovedet ud fra molehovedet og dykkede.

Når vi ind imellem sad og hvilede os oppe på molehovedet, kunne vi somme tider være heldige og se havodderen, som boede inde under molehovedet.

Så længe vi ikke var så store, badede vi bag molen, - der hvor der nu er marina. Og der lærte vi at svømme, jeg kunne svømme, da jeg var 4 år, - bedst under vandet.

Når vi badede ved sydstranden, skulle vi passe meget på, for strømmen dér kunne tage os og føre os for langt ud. Og strømhvirvlerne kunne lave store huller i bunden.

Børnene i Aarøsund på den tid var, udover mine søstre Emmy, Sigrid og Dinne: Erna, Karen, Astrid, Tinne, Magda, Mussi, Baisi (Ruth) og deres lillebror Hansi, desuden to til, der hed Ruth, - og Grethe, Svend, Emil, Jørgen, - Bitten, der boede på hotellet, - Agnete, og Emmi Brandt, hvis far var blind; de boede her kun om sommeren, ligesom flere andre ferie børn. Og så var der Johannes - og Poul på bjerget, som vi havde vores hyr med på skolevejen, - og Vilhelmine og Johanne og en masse andre fra barakken.

Jeg legede meget med Kaj, der var et år ældre end mig, vi havde fødselsdag på samme dag. Kajs far, Lorenz, havde en motorbåd. Den var vi engang imellem med ude at sejle i. Og 1 gang om året var vi med på Linderum for at fange kaniner. Så var det med at springe lige hen på kaninreden, som et overraskelsesangreb. Men kaninerne var hurtigere, de sprang lige ud mellem armene på os. Så rendte vi efter dem, alt hvad vi kunne. Det var ikke let, for kaninerne sprang fra side til side, zig-zag, zig-zag.

På stranden skulle vi passe på, hvor vi satte fødderne, for midt mellem stenene kunne der pludselig ligge 3-4 mågeæg. Mågerne gør ikke så meget ud af redebygningen, de lægger æg midt mellem stenene, så de ikke er så nemme at få øje på for fjenderne, altså dem, der kunne finde på at snuppe dem. Der var ikke så meget ved at komme til at træde på æggene.

På motoren i Lorenz' båd var der et firkantet dæksel, som han en dag havde taget af for at reparere motoren. Dækslet måtte Kaj og jeg så låne lidt. Det blev vendt om, så det kunne flyde på vandet, og vi fik fat i en åre, så vi kunne vrikke lidt af sted som i en lille båd. Vi kom efterhånden godt ud af havnehullet og udfor molehovedet, hvor der var store bølger og godt med strøm. Det var en herlig fornemmelse at vippe rundt der i solskinnet med bølgerne så tæt på. Det var lige, så det kildede i maven, og vi nød det rigtigt. Men pludselig var der et værre halløj og råben og pegen efter os inde på broen, og så kom der en båd med voksne ud efter os, - og så gav det godt med formaninger. Det var afslutningen på den sørejse. Siden fik Kaj en lille fladbundet robåd, som fik plads ved molen helt ind i havnen.

(Foto: Kaj Thomsen)

Dinne - Tinne - Inger - Erna
Gerda - Sigrud - Meta

(Foto: A. S. Christensen)

Kaj i sin første båd, -
det ligner unægteligt det
omtalte dæksel . . .

Det hændte, at vi var med oppe i fyrtårnet, når det skulle tændes. Det skulle Kajs far gøre hver aften, når det var ved at blive mørkt. Og somme tider fik vi lov til at gå ud på den lille altgang, der er rundt om fyret øverst oppe. Det var spændende, for vi skulle passe på at komme med ned, inden han låste døren igen.

En anden gang havde vi også lidt uheld med os. Slagter Haves gamle Ford-bil, som der ikke var døre i, holdt på broen ca. der, hvor der nu er slæbested, og Kaj og jeg steg op i den, - det måtte vi godt for slagter Have. Dengang var der ikke ret mange biler, så det var sjovt at prøve. Nu vidste vi nok, at der var noget med en masse pedaler og knapper, som der kunne trykkes på. Vi prøvede så nogle af dem, - og minsandten, pludselig startede bilen og begyndte at køre ud af broen henimod fyrtårnet. Vi blev jo lidt betuttede, men forsøgte at styre, så godt vi kunne. Men så kom der ellers gang i slagter Have og de andre på broen. De råbte og fægtede med armene og kom styrtende efter os. Så den køretur varede heller ikke så længe. Men det var alligevel godt nok, for ellers var vi måske kørt i havnen, og selvom vi kunne svømme, - hvad så med bilen ?

Sommetider faldt vi virkelig i vandet, så lagde vi os "til tør-ring", mest på græsset omkring det sorte skur. Dengang var der græs der, hvor filéhuset nu ligger. Vi lagde os på ryggen med arme og ben spredt ud til siden. Og så ventede vi på, at solen skulle tørre os.

En sommerdag var vi ved stranden at lege. Der stod bl. a. nogle store cementrør med tang og forskelligt skidt, som var kommet ind med bølgerne. Så kunne vi finde fine glasskår og skaller og pæne sten og rebstumper og sådan noget, som vi gemte i et hegn og legede med engang imellem, når vi kom i tanker om det.

Mange gange var tangen skyllet op i store dynger, så det næsten var som små klinte, vi kunne klatre på. På stranden lige før remisen havde fiskerne en plads, hvor de ordnede og tjærede garn, og der var en gruekedel til det. Der lå forskelligt, som vi legede med. En dag fandt vi et sort pulver, som vi rørte op med vand i en dåse og plørede rundt med en tid. Indtil vi opdagede, at vi slet ikke kunne få tjæren af hænderne igen. De var fuldstændig sorte og blanke. Da blev vi rådvilde. Der var ikke andet for end at vende næsen hjem mod havnemesterboligen, hvor Kaj boede. Hans mor, fru Thomsen, havde netop vaskedag i vaskehuset. Derfor havde hun rigeligt med sæbevand i gruekedlen.

Vi var nu så heldige, at hun kom til at skrubgrine, da hun fik øje på os. Så det blev hverken til smæk eller ret mange

skældud. Hun hentede margarinen i spisekammeret. Den blev vi gnedet omhyggeligt ind i og vasket godt af i sæbevand bag efter. Så havde vi prøvet det.

(Foto: Kaj Thomsen)

Fam. Thomsen,
dog uden Aksel,
den ældste søn:
Lorenz og Marie,
Kaj og hans søstre
Inge og Erna.

Køkkenhaven bag
muren blev af og til
oversvømmet. Og
trappen ved molen
har vi vist alle slidt
på -

Engang var Mussi og jeg langt omme ad sydstranden for at samle jern, det solgte vi til kludekræmmeren for 2 øre kiloet, - så fik vi øje på et godt stykke jern sådan halvvejs nede i et bækudløb. Bækkene fra engen løb dengang over stranden ud i vandet, og man måtte springe over 2-3 bække på vej fra havnen til Gammelbro. Nå, det her stykke jern lå altså halvvejs ude i bækken, og vi vidste snart ikke, hvordan vi skulle få fat i det. Men vi blev så enige om, at jeg skulle holde fast i Mussi, mens hun strakte sin ene fod så langt frem, hun kunne, for at fiske himstregimsen op, - for mærkelig så den ud.

Hun fik foden fint ind mellem buerne på jernet, - og HAPS! Så smækkede buerne sammen om hendes fod!! Vi blev frygtelig forskrækkede. Det havde vi jo ikke ventet. Heldigvis var Mussis gummistøvler rigeligt store, så hun kunne vride og vrikke foden ud af støvlen. Men støvlen sad fast, - ikke tale om at vi kunne få den fri. Og hjem uden støvle turde vi nu slet ikke komme.

Men så kom der én løbende hende fra Gammelbro, - fægtende og skældende ud, - var det ikke for støvlen, ville vi godt nok være rendt vores vej. Det var Klaus Knudsen, godt gal i hovedet og vist også godt forskrækket. Det var hans rævesaks, vi var kommet i. Han fik så befriet gummistøvlen, mens vi fik skældud, - den havde ikke taget nævneværdig skade, det var jo godt nok, men noget slukørede var vi. Og vi turde ikke fortælle om det hjemme.

Fra en gammel aarøsunder, Kaj Thomsen, har foreningen med tak modtaget en masse fotografier og bl.a. denne fortælling; Kajs far, Lorenz Thomsen, var havnebetjent her fra 1921 til 1947. Det er Kajs søster Erna, der har skrevet fortællingen som fristil. Kaj bor nu i Bagsværd, han har netop rundet de 80 år.

Kragen Klaus

En dag, det var først på sommeren, kom min lille broder stolt og glædesstrålende hjem med en ganske lille grim krageunge. Vi sagde alle sammen til ham, at han skulle sætte den tilbage til den rede, hvorfra han havde taget den. Men det ville han ikke høre tale om, og med tårer i øjnene fortalte han, at han var klatret højt op i et træ i parken, hvor han vidste, der var en rede, og nu ville han have den tam, så kunne vi selv om resten.

De første dage var ungen sky af sig, og den var heller ikke pæn at se på, fjerene var så forpjuskede, og nogle steder var den helt bar. Men eftersom den fik en god pleje og godt at æde, voksede den op og blev til sidst en stor køn fugl, med glinsende sorte fjer, og en dejlig hale fik den også, den havde også nogle dejlige kloge øjne, som dog til tider kunne blive lidt hvasse.

Men Klaus blev efterhånden meget tam; dog stækkede vi dens vinger for at den ikke skulle flyve fra os.

Vi havde lært den, at den skulle sidde på vor skulder, og det blev da også med tiden dens yndlingsplads; så snart vi kom udenfor døren, og Klaus kunne høre os, kom den da også baskende, vi satte så en hånd ned til den, og straks satte den sig op for lidt efter at sidde på skulderen.

Klaus blev rigtig vort kælebarn, og den ville også altid med os; en dag vi skulle ud og ro, sprang den med os i båden, vi sejlede endda helt over til en lille ø og gik i land der; men det rørte den ikke, den fulgte os troligt.

Men så begyndte den også at blive fræk, en dag havde vi glemt at lukke yderdøren, og pludselig hørte vi et kra-kra; da var det Klaus, der kom hoppende op af trappen, fløj rundt i forstuen og var ved at vælte alt.

Den kunne også finde på, når den så et vindue stå åbent, at flyve ind der igennem, sætte sig på et bord eller skab, efterladende sit visitkort, da kan det nok være, at "en" kunne blive vred på den, og så fik den en hurtig udsmidning.

Som alle rovfugle kunne Klaus også godt lide alt, hvad der skinnede den i øjnene. Og under det hus, hvori vi bor, er der en mægtig stor kælder til opbevaring af redskaber til havnen og lignende. Der fandt Klaus et meget interessant sted, der var meget for den at rage i. En dag var den da også kommet derind og havde fået fat i nogle søm, der stak den forfærdeligt i øjnene, det var rigtig haps, og Klaus bortførte dem også til forskellige steder af haven, hvor den begravede dem.

Nogen tid efter kom min far og skulle bruge sømmene; men da var de nok borte, han søgte alle mulige steder, men borte var de; da kom vi i tanker om Klaus, og så begyndte eftersøgningen i haven, og der fandt vi dem også, bedre havde den dog ikke formået at gemme dem, det blev os en god lærestreg, nu skulle vi nok huske at lukke døren.

Kaj med Klaus på armen, - det er Grethe Petersen, der ser på.

Kragen kunne også efterligne lyde, og en dag kunne jeg ikke forstå, hvad det var for en gøende lyd udefra, jeg løb da til vinduet, da var det Klaus, der hoppede rundt ude i haven og skabede sig forfærdeligt, den sagde akkurat som en lille fræk hund i vort nabolag; det har nok moret den at gøre nar.

Min mor kunne også blive gal på den til tider, den kunne også få de mest sære indfald. En dag var min mor i haven og plante nogle blomster ud, hun havde da ordnet et helt bed så nydeligt og rejste sig op for at betragte resultatet; da stod Klaus og rev og sled i det for at få planterne op igen, ja den havde endda fået flere revet op, og min mor slog ordentlig til den; men så blev Klaus rigtig gal, og så gjorde den det for alvor, til sidst måtte vi lukke den inde i nogle dage.

Vi havde den så hele den sommer, om vinteren var den næsten indelukket hele tiden; men da det blev sommer igen, da var den blevet lidt mere fræk, især overfor folk den ikke kendte; en dag sparkede posten til den. Og det kunne Klaus blive ved med at huske, hver dag han kom, løb Klaus efter ham og vilde hakke ham i støvlen.

Nu havde Klaus også fået større vinger og ville gerne flyve, den fløj så om huset et par gange, så ud over havnen, og sommetider slog den sig ned på en lystkutter og lod sig der klappe og kæle for, og for det meste blev den fodret der, dens livret, tror jeg nok, var flæskesvær og kød og især en knogle, og var den så blevet mæt, gravede den det ned i haven, for så siden når den var blevet sulten igen at grave det op.

Den fandt også på at flyve lange strækninger, nu var vingerne jo ikke længere klippede på den, til tider blev den borte et par dage af gangen; men da var min bror vel nok også ulykkelig, han kunde give sig til at græde og søge efter den i timevis. For det meste fandt vi den igen; den kunne også finde på at komme af sig selv, og så var der stor glæde.

Men en søndag var vi ude på en lille udflugt, og da vi kom hjem var Klaus forsvundet, og vi søgte og kaldte; men der kom ingen Klaus igen, så trøstede vi hinanden og tænkte: den kommer nok i morgen. Men borte var den, og borte blev den; og jeg tænker, den har fundet sig en mage og lever nu sit liv som en rigtig rovfugl.

Det stod i "Dannevirke" i 1856

2/1 Haderslev, udklarerede Skibe:
Jagt "California", J. J. Hansen, til Kiel med kornvarer

11/4 Auktion over Skibsvrag og andet Gods

Løverdagen d. 12. dennes, Eftermiddag kl. 2, vil der paa Gjæstgiverstedet ved Aarøsund ved offentlig Auktion blive bortsolgt Vraget af Galeasen "Carolus", 22½ Læster drægtig, med Alt, hvad deri findes, hvilket Vrag henstaaer paa en Steenruse, ½ Miil Syd for Aarø og ¾ Miil Sydøst for Aarøsund.

Det bemærkes, at Ladningen bestod af Boghvede, hvoraf omtrent Halvdelen er bjerget.

Endvidere bortsælges : Seil, Tougværk, Kjettinger m. M., samt 3-400 Tdr. havareret Boghvede, der er optaget i Saltkogeriet ved Aarøsund, Alt efter Conditioner, der bekjendtgjøres paa Auktionsstedet.

Kgl. Haderslev Herredscomptoir, d. 11. April 1856.

Rumohr

25/4 Bekjendtgjørelse

Som en Følge af de samtidig med den sjællandske Jernbanes Aabning indtrædende Forandringer i Postgangen afgaar Dampskibet "Maagen" fra Mandagen d. 28. ds. at regne fra Assens til Aarøsund hver Dags Formiddag kl. 8 à 9, efter Ankomsten til Assens af den kl. 7 Eftermiddag den foregaaende Dag fra Kjøbenhavn afgaaende Post, og fra Aarøsund hver Dags Eftermiddag kl. 2 á 3 efter Ankomsten af den fra Hamburg den foregaaende Dag med Banetoget kl. 5.10 Eftermiddag afgaaende Post.

Hvilket hermed efter Ordre bekjendtgjøres.

Andet Postsekretariat, d. 22. April 1856

Lund

11/7 Bekjendtgjørelse

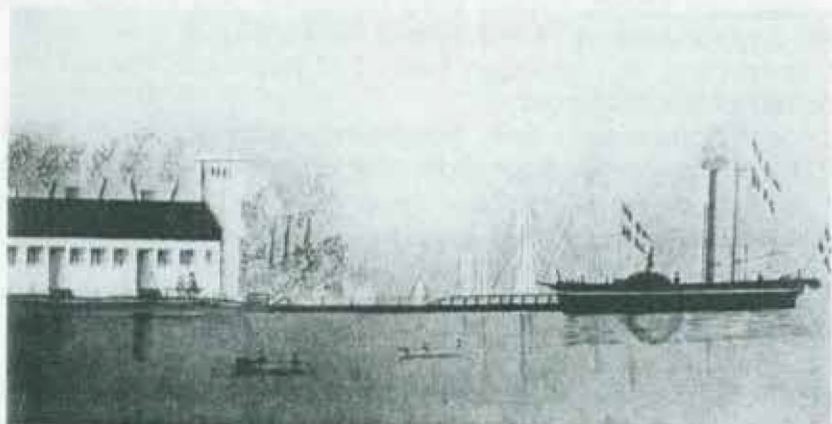
Efter Begjæring af forhenværende Gjæstgiver C. Voigt i Aarøsund bortsælges der i Dandsevært Knudsens Salon her i Byen Onsdagen d. 16. ds. om Formiddagen kl. 9, ved Offentlig Auktion Borde, Stole, Sofaer, Speile, Sengesteder, Sengeklæder, Kjøkkentøi, Seletøi, en Sadel, Meieriredskaber m. M., efter de Conditioner, som ville blive oplæste paa Auktionsstedet.

Lysthavende indbydes.

Kongl. Byfogedcomptoir i Haderslev, d. 11. Juli 1856

E. Hammerich

25/8 Paa Reisen med Dampskibet "Zampa" fra Kjøbenhavn til Aarøsund d. 6. August er en mørk Dame-Kaabe af Klæde med Moiré Besætning bleven forbyttet med en gammel. Den, som er i Besiddelse deraf, bedes at henvende sig til "Dannevirke"s Comptoir, hvor Ombytningen anvises.

"Maagen" i Aarøsund - bygget 1838, solgt 1858
(Akvarel, Willemoesgårdens Mindestuer, Assens)

25/11 Haderslev d. 25. Novbr.

Allerede igaar erholdt vi en god Forsmag paa den Communika-tion, hvori Nordslesvig til trods for Jernbaner og Tidens øvrige Fremskridt er stillet til Øerne navnlig ved Vintertid. Hamborg-posten ankom - Herren maa vide, af hvilken Grund - først opad Formiddagen hertil istedetfor kl. 5 Morgen, og Veteranen "Maagen" maatte pligtskyldigst vente paa den i Aarøsund, saa den ikke kunne være i Assens til rette Tid for at overføre den kjøbenhavnske Post. Denne vilde ikke vente paa dens Ankomst, eller ogsaa har man ikke antaget det nylig reparerede og omkalfatrede Skib for sødygtig til at kunne gaae ud i det friske Vejr, nok: Posten betroes til et Seilskib, der flakkede om paa Beltet, hvorpaa et godt Dampskib (men ikke "Maagen") ikke bør tilbringe mere end ½ Time, i stive 5 Timer, og Følgen deraf var,

at den kjøbenhavnske Post ikke ankom hertil før igaar Aftes kl. 8. Men hvornaar vil den saa komme paa den Aarstid, da Sneefog, Iis osv. lægge virkelige Hindringer ivejen?

27/11 Haderslev d. 27. Novbr.

Hr. Agent Bruun i Aarøsund har udbedt sig Plads for Følgende: "Berigtigelse. Med Hensyn til en Artikel i dette Blads nr. 274, der angiver, at Posten d. 24. Novbr. har været overført med Seilskib og tilbragt 5 Timer paa Lillebelt fra Assens til Aarøsund, istedetfor at afgaae med Dampskibet "Maagen", maa jeg tillade mig at bemærke, at bemeldte Post afgik fra Assens ombord på Dampskibet "Maagen" kl. 2.20 under et stormfuldt Vejr. - Undervejs nødsagede et Bræk i Maskineriet Skibet til at ankre op under Baagø kl. 3 og at signalisere til Aarøsund, hvorfra en Smakke strax afgik og bragte Posten og de med samme værende Reisende til Aarøsund Bro kl. 5 $\frac{3}{4}$; den hele Overfart fra Assens til Aarøsund havde saaledes medtaget 3 Timer 25 Minutter, og ikke 5 Timer. Beskadigelsen, der bestod i, at et Par Jernstænger i Maskineriet havde bøiet sig, og at en Skrue var brækket, blev istandsat ombord, og Skibet ankom til Aarøsund kl. 8 samme Aften og overførte Posten næste Morgen fra Aarøsund.

Hvad der ellers er sagt i ovennævnte Artikel og de tidligere, fra forskellige Sider fremkomne Klager over Postgangen, da maa jeg henvise disse til den rette Aarsag, nemlig at Postvæsenet er anviist til at benytte Jernbanerne som Befordringsmiddel uden at have nogen Indflydelse paa Bestemmelserne om Togenes Afgangs- og Ankomsttider. Saa længe dette er Tilfældet, ville saadanne Midler, som et Kvarters hurtige Seilads over Belterne eller en noget hurtigere Kjørsel vistnok næppe afhjælpe Mangelen, da det dog altid vil være afhængigt af tilfældige Omstændigheder, hvorvidt en saadan større Hurtighed af Befordringen kan opnaaes. Det er ofte Ophold ved Jernbanen, der fremkalder den forsinkede Ankomst, og dette var navnlig Tilfældet med den Forsinkelse med Posten Syd fra, som ovennævnte Artikel i "Dannevirke" anker over."

8/12 Haderslev, indklarerede skibe:

Jagt "California", J. J. Hansen, fra Kiel med Stykgods.

Det stod i "Dannevirke" i 1871

3/1 Istransporten over Storebelt har begyndt i Søndags. Det er, saavidt vides, først tredje eller fjerde Gang i Løbet af de sidste hundrede Aar, at Istransporten har taget sin Begyndelse før Nytaar.

(Istransporten sluttede 1.3.1871)

Isbådsfærd. (Kilde: "Storebælt fra smække til bro")

23/2 I Dag (Torsdag) ankom Kjøbenhavnsposterne for Mandag og Tirsdag Morgen. Istransporterne over Store Belt er stadig meget vanskelig, over lille Belt gaaer Dampskibet derimod sin regelmæssige Gang, endnu dog kun om Dagen.

25/4 De udeblevne Værnepligtige:
Haderslev Kreds 336, Aabenraa Kreds 183.

16/5 Et Hus i Aarøsund paa 6 Fag, hvortil der hører en smuk Have ønskes bortsolgt under Haanden. Det ligger særdeles bekvemt for Skippere og Fiskere. Man behage at henvende sig til Eieren.

Snedker J. P. Callesen

7/7 Tirsdagen den 4. Juli bortkaldtes ved en blid og rolig Død efter længere tids Sygdom min kjære Mand, Agent Hans Chr. Hansen Bruun, forhen Postmester og Transportforvalter i Aarø Sund.

Emilie Bruun

Begravelsen sker fra Hjemmet Tirsdagen den 11. Juli kl. 11 Formiddag.

16/7 Alle dem, der viste min afdøde Mand den sidste Ære, beder jeg modtage min hjerteligste Tak.

Aarø Sund, den 13. Juli 1871

Emilie Bruun, f. Schierning

25/8 Den mig tilhørende, for sin smukke Beliggenhed ved Aarø Sund bekjendte og indbringende Eiendom, **Aarø Sund Post- og Færgegaard** kaldet, kan faaes til Kjøbs.

Til Eiendommen hører foruden en udmærket Beboelseseiendom (10 gibsede Værelser og 11 do. i Kjælderen) en stor Have med fortrinlige Frugtræer, en Gjæstgivergaard, Kornmagasiner, Bolig for en Toldkontrolør, Lader og Stalde, et Saltkogeri m. v. samt 66 Tdr. 6 11/12 Skpr. Land a 320 kvadrat Roder udmærkede Jorder i en Stærk Gjødningskraft. Til Eiendommen høre flere Rettigheder. I Kjøbet kan medfølge Inventarium og Besætning og indeværende Aars Avl. Prioritetsforholdet kan stilles gunstig for en solid Kjøber.

Herpaa Reflekterende bedes at henvende sig til Hr. forhenv. Advokat Salicath i Haderslev eller til undertegnede Eierinde.

Aarø Sund, d. 22. August 1871.

Emilie Bruun

Aarø Sund o. 1880. Malet af Fr. Jørgensen Løjt efter en original i privateje.
(Haderslev Byhistoriske Arkiv)

5/10 Et 6 Fags Hus med Have, samt en Leilighed, som indbringer 24 Rdl. aarlig, er under Haanden billig at faae til Kjøbs. Reflekterende behage at henvende sig til Stedets Eier.

J. P. Callesen i Aarøsund

10/10 Landboelssted til Salg.

Jeg, undertegnede, agter at sælge mit Landboelssted, beliggende ved Aarøsund, med 4 Tdr. 5 Skpr. 5/16 Fjdkr. Land Kvantitet. Jorden er i god Drift og Bygningerne ligge i samme. Lysthavende behage i portofrie Breve at henvende sig til

R. J. Juhl, Heilsminde pr. Christiansfeld

23/11 Haderslev, 22. Novbr. Assens Byraad har tidligere andraget baade hos Finantsministeriet og hos Kjøbstadkommissionen om Medvirkning til Gjenoprettelsen af en Dampskibsforbindelse mellem Assens, Aarøsund og Haderslev. Paa disse Henvendelser har nu ifølge "Assens Av." Generalpostdirektionen sendt Byraadet et Svar, hvori det hedder, at Ministeriet anseer den omhandlede Dampskibsforbindelse for at være i postalsk Henseende af saa underordnet Betydning, at der ikke er Anledning for Postvæsenet til at bringe noget større pekuniært Offer for at faae en saadan Fart oprettet og vedligeholdt. "For saa vidt der imidlertid ved privat Entreprise maatte blive etableret en Dampskibsforbindelse imellem Assens og Nordslesvig, troer Finantsministeriet at kunne stille i Udsigt, at man i saa Fald vil være villig til at overlade den eller dem, der overtage dette Foretagende, Færgeriet ved Assens, lige som til at betale en Sum for Postens Befordring ad denne Vei, en Subvention, hvortil det jo ikke turde være umuligt, at noget tilsvarende af vedkommende Entreprenør maatte kunne opnaaes fra tysk Side."

28/11 "Nordsl. Tid." oplyser, at de paa Aarø, i Aarøsund, Ørby og Vonsbæk samt andre Steder langs med Haderslev Fjord hjemmehørende Skibe ikke ere medregnede i de 12 Fartøier, som ere opførte under Haderslev paa Oversigten over Slesvigs Handelsflaade i 1870, medens dette var Tilfældet i de før 1864 offentliggjorte statistiske Oversigter, der meddeltes efter Tolddistrikter. Bladet oplyser derimod ikke, hvormange registrerede Fartøier der for Tiden ere hjemmehørende paa de nævnte til Haderslev Tolddistrikt hørende Steder.

4-5/12 Heftigt Stormvejr, mange Strandinger overalt.

Det stod i "Dannevirke" i 1881

1/1 Udvandringen over Hamborg har i 1880 udgjort 68.887 Personer imod 24.864 i 1879.

18/1 Formedelst Ishindring er al Fart paa Kolding standset indtil videre.

26/1 Medens Istransporten er begyndt over Storebelt, og de fleste af Landets Havne ere lukkede af Isen, er Lillebelt isfrit og Fredericia Havn endnu aaben for Seiladsen, kun i selve Havnemundingen findes lidt dravis.

31/1 Fra Fehmern meddeles det, at omtrent 1 Pct. af Befolkningen til Foraaret vil udvandre til Amerika.

4/2 **Paa Isen.**

To Mænd, som i Lørdags fra Baagø vare gaede over Isen til Aarø, vare ifølge "Ass. Av." saa uheldige paa Tilbageveien at gaa vild i Taagen og maatte tilbringe Natten paa Isen. Næste Morgen bleve de imidlertid set fra Thorø, hvis Beboere i en Baad friede dem ud af deres mislige Stilling og bragte dem i Land paa Thorø.

19/2 *Tunnelen mellem England og Frankrig debatteres.*

1/3 Isen paa Lillebelt er saa stærk, at man med Slæde er kjørt fra Aarø til Heils, ligeledes er man passeret med Kjøretøi fra Heils til Baagø. Isen paa Haderslev Fjord har længe været saa stærk, at Transporten af Sten til Bygning af Vonsbæk Chausse har fundet Sted paa Fjorden.

30/3 Dødsfald: Franziska Caroline Eline Enge, 75½ Aar.
(nok bedre kendt som Jomfru Fanny)

27/7 Dampskibet "Spekulant" foretager indtil videre i Badetiden Lystture til Aarøsund og Mellemstationer hver Søndag, Tirsdag, Onsdag og Fredag Eftermiddag kl. 2.

H. C. Sohl

(Resten af avisen for dette år er desværre aldeles mør og itu)

Det stod i "Modersmaalet" i 1906

2/1 **Aarøsund**

Dilettantforestillinger i veldædigt Øiemed gives

Søndagen den 7. Januar kl. 7 samt Onsdagen den 10. Januar kl. 7.

Der opføres : "Kammerjunkeren" og "En Søndag paa Amager".

Søndag Eftermiddag kl. 4 Generalprøve - kun for Børn.

Billetter faas forud hos Købmand Clausen i Øsby og Thuesen i Haj-

strup. Salen opvarmes. Efter begge Forestillingerne = **Bal** =

Om talrigt Besøg bedes.

Dilettanterne

8/1 **Aarøsund**

Dilettantforestillingen i Aftes var meget godt besøgt. Der spillede,

som meddelt, de to Stykker "Kammerjunkeren" og "En Søndag paa

Amager". Opførelsen var aldeles fortrinlig. Man maa ligefrem for-

bavses over, at en saa lille Kommune som Halstrup er i Stand til at

stille saa udmærkede Kræfter. Navnlig maa fremhæves den fler-

stemmige Sang, der synges i "En Søndag paa Amager".

Blandt de Besøgende saas ogsaa en Del Familier fra Haderslev. Det

er paaskønnelsesværdigt, at Byboerne ogsaa vil tage vore Præsta-

tioner i Øiesyn og derved mindes, at det for en stor Del er Landbo-

erne, der fylder Pladserne, naar Dilettanterne spiller i Byen.

Forhaabentlig gør Aktionærerne af Aarøsund Badehotel noget for,

at der til næste Aar bliver indrettet en bedre Scene. Den, der nu

maa benyttes, er dog alt for tarvelig.

8/1 Ekstra Tur med Dampskibet "Helene" til Dilettantforestillingen i **Aarøsund Onsdagen den 10. Januar.**

Fra Haderslev Eftermiddag kl. 5, fra Sverdrup kl. 6.

Tilbage fra Aarøsund Nat kl. 2.

9/1 **Forpagtning**

Lørdag den 20. Januar d. M. skal Resten af **Landerierne** til

Færgegaarden Aarøsund, bestaaende af godt Græsland, Eng og

en Moseparcel paa Aarø bortforpagtes i passende Parceller i Gæst-

givergaarden Aarøsund Færgegaard med Tiltrædelse til 1. April d.

A. Betingelserne oplæses før Terminen.

Aktieselskabet Aarøsund Færgegaard

Direktionen

29/1 Kong Christian IX død. * 8.4.1818, konge fra 15.11.1863.

5/2 2 Stuepiger søges til 1. Mai.

Aarøsund Færgegaard

C. Deichmann

På Aarøsund Færgegaard afholdtes søndag den 25. februar stor præmie-maskerade (og skønhedskonkurrence!) for landmænd.

28/2 **Auktion i Aarøsund**

Onsdagen den 7. Marts, Eftermiddag kl. 1, lader Forpagter Søren Thorsen bortsælge: 5 Køer med Kalv til Foraaret, 7 Stkr. Ungkvæg, Vogne, Harver, Plove og meget mere.

J. M. Hansen
Auktionator

13/3 **Aarø. Storm og Stranding**

I Gaar Morges ved 7-Tiden strandede ved Aarø Kalv en stor Galease, hvis Navn og Nationalitet endnu ikke kendes. Det strandede Fartøj staar meget haardt, nu da Vandet er sunket, næsten paa tør Bund. Der er af "Flensborg-Egernsund-Sønderborg" Dampskibsselskabets Agent i Haderslev, Hr. A. Jensen, telegraferet efter Bistand fra en af Selskabets Bjærgningsdampere.

17/3 Dampskibet "Helene", som forleden Dag slæbte den paa Aarø Kalv strandede Galease af Grunden, bugserer den i Dag til Aarhus, Skibets Bestemmelsessted. Fartøjets Navn er "Ora et labora". Det er ladet med Oliekager. "Helene" kan paa Grund af dette Hverv ikke udføre sin sædvanlige Tur nu paa Mandag.

18/4 **Forpagtning af Øen Linderum.**

Kaptajn C. Clausen har forpagtet den uden for Fjorden beliggende Ø Linderum for et Tidsrum af 5 Aar. Hr. Clausen agter paa Øen at drive Kaninavl; desuden har han bortforpagtet Øen til Græsning af Kreaturer, som den hidtil kun har været benyttet til. Forpagtningssummen kendes ikke. Ved Forpagtningen er Hr. Clausen gaaet ind paa ikke at indrette Øen som Modtagelsessted for Lystrejsende.

19/4 I Gaar. Et alvorligt Jordskælv har fundet sted i San Francisco kl. 5.13 i Morges. (18.)

28/4 Aarøsund Færgegaard
Entreebal. Søndagen den 6. Maj
Hertil indbydes venligst

C. Deichmann

29/5 Aarøsund Færgegaard.
2. Pinsedag d. 4. Juni = **Frikoncert** =
fra om Eftermiddagen kl. 5. Derefter : Bal.
Hertil indbydes venligst.

C. Deichmann

30/5 Pinseture med "Helene"

I Pinsedagene vil Dampskibet "Helene" som sædvanlig foretage Ture til Aarøsund og Assens samt Fænø.

31/5 **Pinseture** kan ogsaa foretages med Dampskibet "Falke", som de to Pinsedage sejler til Aarøsund og Assens 2 Gange daglig, tredje Pinsedag til Sønderborg.

2/6 "Stor Staahej for ingen Ting". Øsby Sogn (Indsendt)

Den med saa megen Skraal af "Schl. Grp." bekendtgjorte store Månøvre af den tyske Flaade ved Aarøsund indskrænkede sig til, at et Panserskib Mandag lod Mandskabet foretage Øvelse fra Skibet (ved) at vade i Land med opsmøgede Benklæder, og Skibet om Aftenen øvede Gnisttelegrafering og Lyskastning, hvad der tog sig godt ud. Men Folk fra Haderslev og Omegnen er nok bleven slemt skuffede Søndag Eftermiddag og Aften, da der ikke kom et eneste Skib. Dr. Strackerjan, der saas køre gennem Øsby og i Aarøsund, er uden Tvivl bleven noget lang i Ansigtet ved ikke at se Tyskernes Kæledægge, Flaaden, og er nok kommen i Tanker om det tyske Ordsprog: "Viel Geschrei und wenig Wolle". B.

9/6 **Med "Helene"** foretoges i gaar Morges en Udflugt til Aarøsund for at se en Del af de tyske Skibe sejle gennem Sundet. Der deltog 84 Personer i Turen. Vejret var imidlertid mindre heldigt.

12/6 **Aarøsund**

Et Par pænt møblerede Værelser (direkte ved Vandet) med Køkken er for kortere eller længere Tid til Leje. Nærmere hos

C. Deichmann

19/6 **Aarøsund**

Søndag den 24. Juni, Eftermiddag kl. 4 afholdes stor Ringriderfest Om Aftenen Bal. - Om talrig Deltagelse bedes. C. Deichmann

25/6 Vilstrup

Ved Kapsejladsen i Gaar ud for "Wassersleben" deltog der 12 Baade, der indkom saaledes :

Chr. Hadberg, 26 Minutter; Peter Lund, 27½ Min.; Peter Hadberg, 29 Min.; Fr. Jakobsen, 29 Min.; Jørg. Jepsen, 31½ Min.; Jacob Lund, 31½ Min.; **Ole Petersen**, 32 Min.; Andr. Thomsen, 32 Min.; F. Ladegaard, 32½ Min.; A. Holdt, 33½ Min.; Th. Thomsen, 36 Min.; M. Hadberg, 42½ Min.

Turbåden "Helene". (Postkort i privateje)

Ole i sin båd i Kelstrup. (Foto. Aarø Sund Lokalhitoriske Arkivforening)

30/6 Bekendtgør at jeg køber **ÆG** til samme Pris som Haderslev Æg-Eksportforening. Th. Sørensen, Aarøsund

2/7 Radrensere og alle Slags Maskiner samt Reservedele til samme saa vel som de fortrinlige Allerup Plove faas hos Th. Sørensen, Aarøsund

10/7 Aarøsund
Søndagen den 15. Juli afholdes stor Kapsejlad derefter Bal.
Hertil indbydes venligst C. Deichmann

Onsdag 1/8 hærgedes hele landet af et slemt uvejr med torden, utallige huse nedbrændte og adskillige mennesker omkom.

13/8 Aarøsund. Bidske Hunde (Indsendt)

Her i Aarøsund har mange Folk for en Tid siden faaet Ordre til at lade deres smaa Hunde enten binde eller dræbe, fordi de smaa Køtere har kunnet give et Bjæf. Over for dette Forbud vækker det Forundring, at en herboende Mands Hunde alligevel, uagtet disse Hunde vides at være bidske, endnu løber frit omkring. Sidste Torsdag Eftermiddag, d. 9. August, har en af disse Hunde endog bidt en lille Dreng i den ene Haand. Hvor længe skal disse Hunde have Lov til at bide og forulempe Folk ? Forbudet maa jo dog ogsaa gælde ham, da vi alle er lige for Loven. A

20/8 Aarøsund Færgegaard
Søndagen den 26. August :
Høstfest - Fyrværkeri og Bal.
Hertil indbydes venligst Deichmann

21/9 En svensk Gaffelskonnert laa i Formiddags paa Grund paa Sydsiden af Aarø. Den er grundstødt i Gaar henimod Aften. Da "Falke" sejlede forbi, forsøgte den at slæbe Skonnerten af Grunden, men uden at have Held med sig. Skonnerten er ladet med Tømmer.

24/9 En dygtig Indepige søges til 1. November
Aarøsund Færgegaard Deichmann

6/10 En saa god som ny Stadsfjedervogn staar billig til Salg.
Søren Thorsen, Aarøsund

12/10 *Tunnelen under Kanalen debatteres stadig.*

18/10 Bekjendtgørelse

Arbejdet ved samt Leverancen til Opførelsen af et Fiskerøgeri med Bolig paa Banegaarden Aarøsund skal bortgives ved offentlig Licitation.

Tegningen og Betingelserne ligger til Eftersyn hos Undertegnede eller kan faaes imod Indsendelse af 2 Mk.

Tilbudene indsendes til 25. Oktober

Aarøsund, den 17. Oktober 1906

C. Deichmann

22/10 Aarøsund Færgegaard

Søndagen d. 28. Oktober: Skiveskydning om værdifulde Gevinster.

Om Aftenen : = **Gaasespil** = om Harer, Ænder og Andet.

Hertil indbydes venligst

C. Deichmann

24/10 Dampskibsfarten mellem Haderslev - Aarøsund og Assens vil blive standset den 31. Oktober. Det har nemlig vist sig, at der ikke har været Tilslutning nok.

1/11 **Assens-Aarøsund.**

Fra Assens skrives til "Fyens Stifts-Tidende" blandt andet:

Trods alle Anstrengelser fra Assens Bys Side vil Assens-Aarøsund-Haderslev-Ruten ikke udvikle sig til at blive den Rute for gennemgaaende Trafik og Turisttrafik, som man gerne vilde have den til. Ruten har hidtil kun været drevet i Sommertiden og er gaaet nogenlunde, idet der paa den Tid er en Del baade Person- og Godstrafik. Det er det forenede Flensborg-Egernsund og Sønderborg Dampskibsselskab, der har besørget Dampskibsfarten med den lille, smukt udstyrede Dampner "Falke". Der sejles i Sommermaanederne (April-September) hver Dag undtagen Torsdag.

For at prøve, om der kunde blive tilstrækkelig Vintertrafik til at holde Farten vedlige hele Aaret rundt, har Selskabet i Oktober Maaned i Aar forsøgsvis sejlet de samme Ture, dog kun Dagene Mandag, Onsdag og Fredag, med den noget større Dampner "Condor". Disse Ture har imidlertid betalt sig saa daarligt, at Farten nu vil blive standset med Udgangen af Maaneden. Og hermed maa vistnok Haabet om en Forbindelse hele Aaret opgives for længere Tid.

Fra Assens Byraad har der været sendt en Deputation til Statsbanernes Generaldirektion for at udvirke bedre Togforbindelse, ligesom der ogsaa har været arbejdet i samme Retning paa den anden Side Bæltet. Disse Anstrengelser har imidlertid været forgæves.

Tilslutningsfristerne til Togene er meget korte, ofte maa Dampnerne afgaa uden Forbindelse, naar Togene er forsinkede. Det er

ikke heldigt. Desuden savner man gennemgaaende Billetsalg og Godsindskrivning ad denne Vej, hvorfor Ruten bliver baade for dyr og omstændelig.

10/11 **Aarøsund.**

Koncert. Forleden Aften gaves her den første Abonnementskoncert under Ledelse af Musiker Schmidt fra Øsby. Koncerten var i Forhold til Koncerterne sidste Vinter godt besøgt. De forskellige Numre blev smukt og fint udførte og vandt ogsaa stærkt Bifald, særlig de Numre, som Hr. Schmidt selv har udsat. Underholdningen udfyldtes ogsaa ved, at Øsby Sangforening gav flere Numre til Bedste. Om end Sangerne ogsaa selv forstod at lægge en levende Følelse og god Smag for Dagen, tilfalder den egentlige Ros dog Foreningens Leder, Musiker Schmidt.

Tilhørerne viste da ogsaa deres Paaskønnelse ved livligt Bifald. Man haaber, at de lidt længere hen i Tiden, naar først Forsamlingshuset i Hyrup er blevet indviet, ogsaa der vil give Koncerter og hermed forkorte de lange Vinteraftener og Sammenkomster med smukke Sange. H.

16/11 2-3 unge Koner eller Piger søges til 1. Januar ved Fiskerøgeriet i Aarøsund.

Deichmann, Aarøsund

20/11 Landudhyring paa Færgegaarden i Aarøsund. Lørdagen den 24. November d. A., Efterm. Kl. 4, bortlejes ca. 13 Hektar Græsland paa 7 Aar efter Hverandre:
1) en Mark paa ca. 10 Hektar ny Kløver,
2) en Eng paa godt 3 Hektar.

Direktionen.

15/12 Undertegnede har faaet Telefonforbindelse under Aarøsund Station Nr. 2.

Købmand Thomas Sørensen

Julen var hvid.

29/12 Skibsfarten paa Fjorden er nu standset som Følge af, at Isen er saa tyk, at den ikke kan gennembrydes.

Aarø. Det her opførte Kapel vil i Morgen, Søndag, blive indviet af Provst Pedersen fra Haderslev.

Gamle huse i Aarøsund

Susannes hus, - af gamle aarøsundere i daglig tale omtalt som "Sørensens hus", blev opført i 1906 af Thomas Sørensens. Vi er så heldige at kunne vise et billede fra den tid.

(Kopi af foto: Aarøsund Lokalhistoriske Arkivforening)

Her har Dagmar og Johan Sørensens fået besøg af Marie Thomsen, som var gift med havnebetjent Lorenz Thomsen, og Mariens svigerdatter, Olga, gift med Aksel Thomsen. Vi mener, billedet er fra omkring 1960.

(Foto: Kaj Thomsen)

For 75 år siden skete der et mirakel -

Det var om formiddagen den 11. december 1931.

I Hajstrup skoles akvarium var der kommet en revne i glasset, og nu var der indgående forhør i storeklassen om, hvem der havde lavet den. Dinne (Christine Burmeister) vidste nok, hvordan det var gået til - hun havde nemlig selv været med til det.

Nu kan kun et mirakel redde mig, tænkte hun.

Og så - lige idet lærer Gotthelf skulle til at spørge hende ud - blev døren til klasseværelset revet op og én råbte:

"Der er strandet en hval i Aarøsund, - måske er det en nil-fisk!"

Så kom der røre i klassen, alle skulle af sted og se, - og alle glemte revnen i akvariet. Så man kan godt sige, det var et mirakel - et lille et - for Dinne, altså.

Det var en stor blåhval, der var strandet næsten dér, hvor marinaens slette nu er. Den var 24½ meter lang og vejede 50 tons. Det var umuligt at få den slæbt ud på dybt vand igen, for den baskede og slog med den store hale, så det var farligt at nærme sig den. Den blev efterhånden helt udmattet og døde til sidst. Måske havde den været syg i forvejen, siden den var kommet så langt på afveje.

Alle, der kunne, skulle ud at se hvalen. Vi små børn var med tolder Hansen og tolder Mortensen i toldbåden "Polly" derude. Mortensen løftede mig ud at stå på dens hoved, - jeg var 4 år dengang. Da jeg stod der, åbnede den gabet, så jeg var ved at glide af den. Men så kom jeg over i "Polly" igen, hvor også min mor og fru Mortensen sad.

Fortalt af Gerda Burmeister

Som hvalen ligger her mellem fiskerbådene, synes den ikke af meget, men herunder ses tydeligt, hvor kæmpestor den var.

Blaahvalen fanget ved Aarøsund - Længde 24 1/2 m. - Vægt 50 tons
(Fotos. Øverst: privateje, nederst: Aarøsund Lokalhistoriske Arkivforening)

(Foto: Sigrød Schourup)

Elevfest d. 2. juli 1931 i parken, efter en koncert af børn, der i hjemmet var blevet undervist i klaverspil; nr. 3 fra venstre er Sigrød, som ganske vist ikke hørte med til holdet, og det var hun nok ikke ene om! Hvor er de fine i tøjet! Ellers er det børn fra hele omegnen, - kan I genkende disse ansigter ?

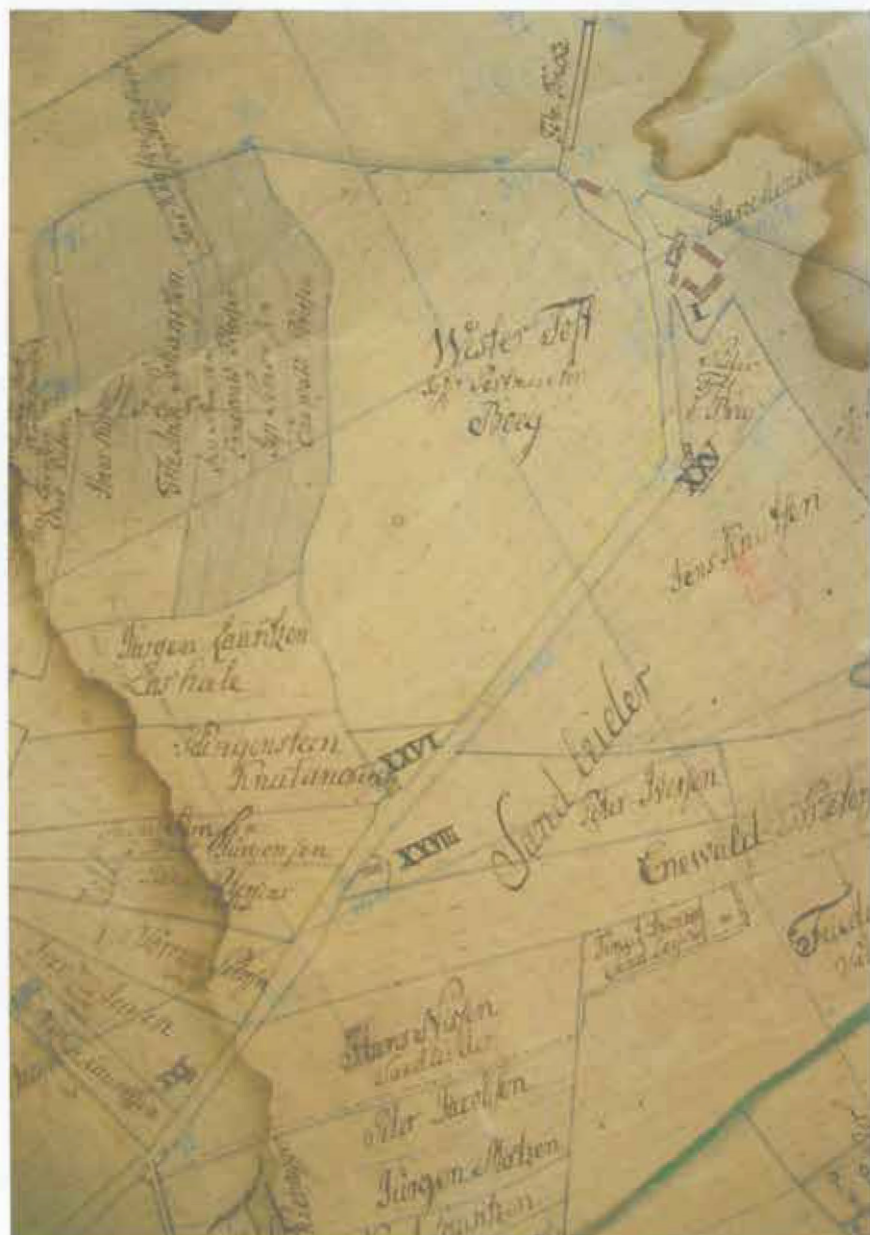
(Foto: Kaj Thomsen)

Kaj & en ven præsenterer fangsten efter en fisketur i Kajs 2. (!) båd, der ses til venstre, - den var i øvrigt bygget af Jes Johansen - nybygning nr. XXX!

Fra **Egbert Koch, Hamborg**, har vi modtaget dette ualmindeligt flotte billede af fyrtårnet. Vi havde aldrig set det før; muligvis stammer fotografiet fra dengang fyret var nyt, - i al fald er det fra tysk tid.

Fyrmesteren står på omgangen og spejder mod syd, og det kunne se ud, som om der står en i døren.

Udsnit af udstyknings-/opmålingskort for Øsby sogn 1789. Landarkivet i Aabenraa.